

И Библиотека Оријенталног института – са више од 15.000 књига – била је једна од истакнутијих на овим просторима. Рад у Институту био је организован у одељењима: Филолошко одељење, Хисторијско одељење, Одељење за документацију, Реферат за Блиски и Средњи исток и Реферат за оријенталну умјетност. Данас Институт има само Хисторијско и Филолошко одељење, уз оно за библиотеку и документацију.

Резултате свога рада сарадници Оријенталног института – готово сви најбољи оријенталисти са ових простора – објављивали су у часопису *Прилози за оријенталну филологију* (који је покренут одмах након оснивања Института и који је ослањајући се на издавачку кућу Brill, један од 30 рефералних часописа из области друштвених наука који се објављују у свету).

Осим у часопису (засад је изашло 48 бројева) сарадници Оријенталног института резултате својих истраживања објављују и у серији *Monumenta Turcica Historiam Slavorum Meridionalium Illustrantia* (11 књига историјских извора од изузетног значаја за проучавање историје Балкана) и едицији *Посебна издања* (23 монографије: књижевност, историја, историјски извори, каталози, библиографије, Куран).

Оријентални институт је повремено организовао и научне скупове, а један од њих – *Пола миленија Сарајева* – одржан је у марту 1993. године, у време опсаде и тешког гранатирања тога града.

И педесетогодишњица постојања Института обележена је, минулог октобра, издавањем лепо опремљене двојезичне (босански и енглески) споменице (*Оријентални институт 1950–2000*) дводневним научним скупом *Босанскохерцеговачка оријенталистика, резултати и перспективе*, са двадесетак учесника из Сарајева, Турске, Немачке, Аустрије, Холандије, СР Југославије.

У пригодном говору, директор Института одала је посебно признање академику Браниславу Ђурђевићу као најзаслужнијем за почетак рада Оријенталног института као самосталне научне установе.

О ИДЕЈАМА И КЊИГАМА ON IDEAS AND BOOKS

Зоран Јањетић

Franz Herre, *Prinz Eugen. Europas heimlicher Herrscher*, Bergisch Gladbach (Bastei Luebbe), 2000, str. 399.

Принц Еуген Савојски (чије име је код нас незаслужено окаљано војевањем истоимене SS-дивизије) несумњиво иде у ред највећих европских војсковођа. Због тога није чудо што о њему постоји прилично опширна литература. Стандардна биографија је петотомно дело Макса Браубаха (Max Braubach).¹ Пропратни радови истог аутора о епохи у којој је живео и делао принц Еуген допуњују слику о њему и његовом времену.² Постоји о томе и обимна збирка докумената,³ и низ других радова. Проблем са свим тим делима је то што су она писана за научну публику која се уско стручно бави управо епохом принца Еугена. Општеобразованом читаоцу, студенту историје, па и историчару који се не бави непосредно крајем XVII и првом половином XVIII века та дела су преопширна. То је био разлог што се Франц Хере прихватио писања једне условно речено популарне, али ипак на тренутним научним сазнањима засноване биографије великог војсковође и државника. Треба одмах рећи да му је то изванредно пошло за руком. Обиман материјал својих претходника он је успео да конзистентно и приповедачки лепо сажме на за обичног читаоца прихватљивих 370 страна текста.

Књига је подељена на шеснаест поглавља која делом хронолошки, а делом тематски обрађују личност, живот и дело принца Еугена. Прво поглавље (стр. 7–9), у ствари, представља мали литерарни увод у дело. Биографија у правом смислу почиње у другом поглављу обавезним (не предугим) прегледом предака, јунаковим рођењем, дечаштвом и младошћу (стр. 9–32). Наредних девет поглавља прате Еугенов живот и каријеру у хабзбуршкој служби до њеног самог врхунца (стр. 33–259).

¹ Max Braubach, *Prinz Eugen von Savoyen*, I–V, Wien, München 1963–1965.

² *Geschichte und Abenteuer: Gestalten um Prinzen Eugen*, München 1950; *Die Geheimdiplomatie des Prinzen Eugen von Savoyen*, Köln, Opladen 1962; *Diplomatie und geistiges Leben in 17. und 18. Jahrhundert*, Bonn 1969; *Versailles und Wien von Ludwig XIV. bis Kauniz*, Bonn 1952; *Die Bedeutung von Subsidien im Spanischen Erbfolgekrieg*, Bonn 1923.

³ Alfred Arneth, *Prinz Eugen von Savoyen*, I–III, Wien 1864.

Поглавља 11 и 12 (стр. 259–309) говоре о опсежној градитељској делатности и многостраним духовним интересовањима војсковође и државника. Наредно поглавље (стр. 310–323) допуњује слику Еугеновог духовног профила већ скицирану у претходна два, и приказује делић војсковођиног приватног живота у време када је био на врхунцу моћи.

Четрнаеста глава описује Еугенова дипломатска настојања за очување мира и за Аустрију корисних савезништава у последњих десетак година његовог живота (стр. 324–346). Претпоследње поглавље описује опадање Еугенове активности и утицаја последње године његовог живота (стр. 347–365), а завршно поглавље (стр. 366–379) представља својеврстан закључак.

Књига је илустрована са 36 репродукција Еугену савремених ликовних дела. На крају се налазе принчево породично стабло (стр. 380), хронолошка табела (стр. 381–384), библиографија (стр. 385–389), регистар имена (стр. 390–397), те карта хабзбуршких земаља у Еугеново доба (стр. 398–399).

Биографија принца Еугена од Франца Хереа представља дело за упознавање живота и дела великог војсковође и државника за све оне који о томе желе општу информацију без сувишних детаља. Иако аутор не крије симпатије за свог јунака, дело је писано објективно. Принчеве мане (колебљива лојалност на почетку каријере, хомосексуалност, нарцисоидност, осветољубивост), иако нису посебно истицане, нису ни прећутане. Хереова биографија не представља једну од оних из којих читалац стиче утисак да је описана личност живела и деловала у вакууму. Напротив, *significant others* добили су достојно место у књизи, а довољна је пажња посвећена и општим околностима у којима је принц деловао. У томе је Хере знао да нађе праву меру, предочавајући читаоцу потребне податке из политичке, економске и социјалне историје без неспретног поједностављивања, али и без расплињавања. Оно што нашем читаоцу мало недостаје у делу је обраћање веће пажње на Еугеново деловање на овим просторима: довољно опширно је приказано само Еугеново ратовање у нашим крајевима. Претпостављамо да би сличну примедбу могли да ставе и италијански, француски или холандски читаоци, али она је вероватно неизбежна у делу таквог обима и циља. Па ипак то не умањује иначе веома позитиван утисак који књига оставља. Оваква каква је, она се мирне душе може уврстити на списак обавезне литературе за студенте историје, иако не и постдипломаца који специјализују општу историју новог века.

Латишка Перовић

Др Надежда Јовановић, *Живој̄ за слободу без с̄ираха. С̄удија о живој̄у и делу др Драгољуба Јовановића*, Београд 2000, 708 стр.

Најновија књига др Надежде Јовановић *Живој̄ за слободу без с̄ираха. С̄удија о живој̄у и делу др Драгољуба Јовановића* представља изузетан догађај у историографском раду свога аутора, у научном стваралаштву Института за новију историју Србије и у српској историографији. Уверена сам да ће свако ко прочита ову опсежну књигу од 708 страница, ову књигу богатог значења и узбудљивог, антички драматичног садржаја, сматрати да ова оцена није претерана. Ипак, ја желим да је аргуентујем.

Књига долази из пера веома плодног историчара. То је десета монографија др Надежде Јовановић. Уз њу иду и две књиге грађе, које је др Надежда Јовановић приредила са др Божидаром Јакшићем и др Момчилом Исићем, и више од педесет студија и чланака, од којих се знатан број односи на живот и рад др Драгољуба Јовановића.

Личност Драгољуба Јовановића заокупљала је пажњу др Надежде Јовановић више од тридесет година. Може се рећи да су и сви њени остали радови о политичким односима у првој Југославији, о личностима које су припадале комунистичкој левици, о Народном фронту, социјалном питању у Југославији – били припрема за ову њену књигу као круну њеног веома респектабилног односа.

Таква припрема била је важан услов за висок квалитет њеног најновијег дела. Али није једини. Др Надежда Јовановић има особено место не само међу сарадницима Института за новију историју Србије него и у српској историографији. Не говорим ово само пригодно. Сматрам да њена студија о Драгољубу Јовановићу, тај најзрелији плод њеног дугог рада, обавезује да јој одамо заслужено признање. Не толико због ње, колико због нас, спремних на брзе судове, па, и то је људски, на мање или више племениту завист.

Др Надежда Јовановић је међу оним малобројним професионалцима не само у својој струци, који су без остатка одани своје позиви. Из Совјетског Савеза, у коме је завршила студије историје и стекла звање кандидата историјских наука, она је понела врхунску занатску припремљеност, чија је одлика минуциозно истраживање прошлости. За др Надежду Јовановић историографија је егзактна наука, која тежи,